

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. התוקף בעבדו של חברו ועשה בו מלאכה פטור..... 1
- ב. הדר בחצר חברו שלא מדעתו ... אינו צריך להעלות לו שכר..... 2
- ג. תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי ועבדי בהו מלאכה ... דמסיק בהו זוזי מיחזי כרבית ... הלוחו ודר בחצר חברו צריך להעלות לו שכר..... 4
- ד. התוקף ספינתו של חברו ועשה בה מלאכה אמר רב רצה שכרה נוטל רצה פחתה נוטל ... דעבידא לאגרא הא דלא עבידא לאגרא ... דנחית ליה אדעתא דגולנותא..... 7
- ה. גזל מטבע ... פסלתו מלכות נמי היינו נסדק ... נפסל שפסלתו מדינה זו ויוצאה במדינה אחרת..... 9
- ו. המלוה את חברו על המטבע ונפסלה המטבע ... יכול לומר לו לך הוציאו במישן ... דאית ליה אורחא למיזל למישן אבל לית ליה אורחא לא..... 10
- ז. אין מחללין על המעות שאינם יוצאות ... כשמלכיות מקפידות זו על זו..... 11
- ח. המלוה את חברו על המטבע והוסיפו עליו ... נותן לו מטבע היוצא באותה שעה ... זיילין פירי ... חזינן אי מחמת טיבעא זיל מנכינן ליה..... 13

דף צז.

א. התוקף בעבדו של חברו ועשה בו מלאכה פטור

התוקף עבדו¹ של חברו ועשה בו מלאכה ולא בטלו ממלאכה אחרת שאמור לעשות לאדונו פטור, שנוח לו לאדם שלא ילמד עבדו דרכי הבטלה.

ואם בטלו ממלאכה אחרת שהיה לו לעשות לרבו באותו פעם משלם לו כפועל, ואף על גב שגבי בהמה פטור, כאן חייב, דעבדי כמקרקעי דמי ואינה

¹ שו"ע ונו"כ שסג ד

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

נגזלת², וליכא למימר גביה משלם כשעת הגזילה, וכל מה שקנה העבד בכל מקום שהוא קנה רבו³.

ב. הדר בחצר חבירו שלא מדעתו ... אינו צריך להעלות לו שכר

כבר התבאר לעיל דף כ: שהדר בבית חבירו⁴ שלא מדעתו⁵, אם אין הבית עומד להשכיר⁶, אף על פי שדרך זה הדר לשכור מקום לדור⁷, פטור מלשלם

² מוכח מסעיף זה וסעיף שאח"כ דמטלטלין דנגזלין אם גזלן ועשה בהן מלאכה ולא פחתן אפי' קיימא לאגרא פטור כיון דגזלן ברשות הגזלן הוי ובדידיה דנפשיה קעביד מלאכה ודוק וכן משמע לקמן סי' שע"א ס"ב. ש"ך שם ח

³ לבוש שם.

⁴ שו"ע ונו"כ שסג ו

⁵ בהלכה זו שלא מדעתו היינו שלא בידיעתו, או אפילו ידע ושתק, אבל כשיודע ומוחה נתבאר שחייב.

⁶ והיינו חצר דלא קיימא לאגרא, ובכנה"ג כתב בשם הרשב"א כגון אדם חשוב שאינו רגיל להכניס דיורין לביתו, ובשם תרוה"ד סימן שיז כתב דהיינו במקום שאין שוכרים מצויים כלל, ומדברי הרמ"א נראה דכל שלא היה עומד להשכיר מאיזו סיבה שהיא, ה"ז בכלל לא קיימא לאגרא, וכתב עוד הרמ"א שאפילו היה רגיל עד עתה להשכירו, אלא שידוע שעתה לא היה עומד להשכיר, חשיב לא קיימא לאגרא.

⁷ והיינו גברא דעביד למיגר, וכ"ש גברא דלא עביד למיגר, וגם בזה אין נ"מ מאיזו סיבה הוא אינו עומד לשכור, או משום שיש לו מקום אחר לדור, או שהיה דוחק עצמו ולא שכר בית עד עתה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שכר הבית⁸, וי"א⁹ שאף לכתחילה יכול להכנס לדור שם וי"א¹⁰ שאם גילה דעתו שאם לא יניחנו לדור בחנם היה מעדיף לשלם שכר, חייב לשלם לו שכרו¹¹.

וכל זה לאחר שכבר דר, אבל לכתחילה¹² יכול למנעו מלדור בביתו¹³, אפילו במקום שזה נהנה וזה לא חסר, וכשאמר לו לצאת ולא יצא צריך לשלם לו כל שכרו¹⁴.

⁸ בשו"ע כתב הטעם משום שזה נהנה וזה לא חסר וכתב הגר"א דמ"ש בגמרא הטעם משום שאיה יוכת שער (והיינו שהדר עושה טובה לבעה"ב כמה שאינו עומד ריקן, משום שבית העומד ריקן מתקלקל), אינו אלא לרווחא דמילתא, וכמ"ש הרא"ש, אבל עיקר הטעם הוא משום דז"נ וזל"ח, ומדייק מדברי הגמרא בדרך צד דלא משמע כן, וע"כ העלה הגר"א בדברי הרשב"א שבמה שנהנה בעה"ב מפסיד כנגדו מה שהבית מתקלקל קצת מחמת דריסת רגל, ויוצא הנאתו בהפסדו, ונשאר ז"נ וזל"ח. ובתהלה לדוד כתב שלדעת הרמ"ה מעמא דוקא הוא, ולכן אם משתמש בדבר שאין הנאה לבעלים, חייב לשלם משום חסרון מקצת, והביא בשם הלח"מ שהקשה מהך דבית ועליה דמשמע שאינו מועיל מה שבעה"ב נהנה לפוטרו משחרוריתא, ותירץ לחלק בין בית חדש לבית ישן, ולדעת הרשב"א דלעיל הקשה דא"כ כשהוציא בעה"ב מביתו הרי לא נהנה כלל, ועי"ש מ"ש בשם שו"ת פמ"א ח"א סימן סב. וגם בשו"ת מהר"א ששון סימן קכט כתב דטעמים אלה דוקא הם, שסובר שגם לאחר שכבר דר בו אין לפוטרו מטעם ז"נ וזל"ח, דסו"ס רכושו הוא ולמה יהנה זה מרכוש חבירו בע"כ, ומשום הני טעמי הו"ל ז"נ וזה נהנה, ומ"מ נראה שאף לשיטתו יכול למנעו בתחלה מלדור, אף על פי שגם הוא נהנה, שיכול לומר איני רוצה בהנאתך. כתב הנ"י בפ' כיצד הרגל בשם הרמ"ה דהא דאמרינן דא"צ להעלות לו שכר בחצר דלא קיימא לאגרא, לאו מטעם מחילה הוא שנאמר דזה דוקא בגדול דבר מחילה הוא, אלא אפילו ביתומים קטנים דלאו בני מחילה נינהו הדין כן, שדין ז"נ וזל"ח אינו תלוי במחילה, ואפילו בגברא קפדנא דידעינן ודאי דלא מהל א"צ להעלות לו שכר, והוכיח כן מהא דאפדנא דיתמי שלא חייבוהו אלא משום דקרמונאי הוי יהבי ליתמי דבר מועט, הלא"ה דיינינן ליה בחצר דלא קיימא לאגרא, עיין שם.

⁹ אע"ג שגם בקרקע מסתבר שיש דין שואל שלא מדעת, וכמ"ש האחרונים בהך דתוקף סוכת חבירו בריש לולב הגזול (עי' כפ"ת וחידושי חת"ס שם, ועי' לעיל פרק וט' סעיף יט ובפרק א' הערה נד), ודירה בביתו הוא דבר שדרך להקפיד עליו, בשו"ת חת"ס חו"מ סימן עט פשיטא ליה דמותר לדור בחצר חבירו שלא מדעתו, ובבאור הגר"א נראה שבמקום שיש צד טובה לבעלים, כגון ביתא מייטבא יתיב או משום שאיה יוכת שער מותר לכתחלה, ומשמע דבלא"ה אסור, ובסימן שסט סעיף ב', משמע שמותר להכנס לחצר חבירו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, שלא אסרו אלא בנכס גזול.

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם ח

¹¹ וכתב בערוה"ש דדוקא בעביד למיגר מהני גלוי דעת, דמסתמא כונתו לשלם כמו שעושה תמיד, אבל בלא עביד למיגר לא מהני גלוי דעת אלא צריך להתנות בפירוש שישלם לו ומקור דברי השו"ע הוא מדברי התוס' ועיין פתחי חושן חלק ה פרק ז' הערה לג

¹² רמ"א שם ו

¹³ שלא אמרו כופין על מידת סדום בזה נהנה וזה לא חסר אלא במקום שאף אם ירצה הבעלים ליהנות אינו יכול, כגון בהא דברח מעירו שהביא הרמ"א שם סעיף י', שבלא"ה יכול השר להשאילו לעכו"ם, אבל כאן הרי אם ירצה הבעלים יכול להשכירו מעתה ולהרויח בו, ואף על פי שאינו רוצה להשכירו, מ"מ אין כופין אותו להניח לזה לדור בחנם.

¹⁴ שו"ע שם (והיינו על מכאן ולהבא, אבל על העבר נראה דלא מהני מחאה לצאת), וכתב הסמ"ע דאפילו בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר חייב לשלם לו, וגם זה משום שבכה"ג אין כופין על מידת סדום, וכמ"ש הרמ"א, ומשמע שהחויב הוא מדינא ולא מדינא דגרמי. ובשו"ת אבני"ז יו"ד ח"א סימן קפד כתב שלדעת הסוברים שבחסרון כל שהוא אינו חייב בלא עביד למיגר, כמ"ש להלן סעיף יב, ה"נ פטור בלא עביד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ג. תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי ועבדי בהו מלאכה ... דמסיק בהו זוזי מיחזי כרבית ... הלוחו ודר בחצר חבירו צריך להעלות לו שכר

כל שקצצו ביניהם בשעת ההלואה שיוסיף לו הלוח כסף או כלים או פירות או אוכל¹⁵ בעד מה שמלוה לו לזמן מה ואפילו אם אינו ממין ההלואה¹⁶ הרי זה ריבית דאורייתא כגון מי שאומר לחבירו הלויני מאה ואוסיף לך אחד על כל יום שלא פרעתיו, או שלשים בחדש, או פחות או יתר, עד שאפרענו לך, וכן כשאמר לו הלויני מאה במאה ועשרים לשנה¹⁷.

ואפילו אם¹⁸ אומר לו אלוה לך על מנת שתעשה לי טובה או גמילות חסד בגופך כגון שידור בחצר הלוחה בחינם¹⁹ או שישאיל לו איזה כלי ואפילו טובת הנאה כגון שאומר אלוה לך על מנת שתקנה אצלי או תעסיק אותי אצלך ואפילו אם מלוה על מנת שיתן מעות לצדקה הרי זו ריבית קצוצה מן התורה.

מיגר, אפילו כשאמר לו לצאת, עיין שם. ועי' להלן. כתב בערך ש"י שאם אמר לו לצאת ואם לא יצא ישלם כך וכך, וזה שחק בו ואמר שלא ישלם, א"צ לשלם כפי שאמר לו אלא כפי שוויו, כיון שלא נתרצה ה"ז כדר בגזילה, וכן הדין בלוקח חפץ מחבירו ואמר לו אם לא תחזיר החפץ תשלם כו"כ, וזה שחק בו, אינו משלם אלא שוויו אם אינו בעין להחזירו, ובעין זה כתב בפעמו"ז.

¹⁵ ואפילו עצים ואבנים (תוס' ב"מ סא ע"א ד"ה אם אינו ענין)

¹⁶ שו"ע הרב ריבית סעי' א

¹⁷ חינוך מצוה מצוה שמג

¹⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד קס יד וקסו ב

¹⁹ דעת הרמב"ם שם פ"ו ה"א שאפילו אין החצר עומדת להשכיר הוי ריבית קצוצה שמכיון שהתנה עמו הרי הוא כאילו שכרו המלוה מעבשיו ונתחייב מעות וכשיגיע פרעון ההלואה יקחם בתוספת לחובו וכמש"כ בב"י ס' קסו אבל דעת הרא"ש בשם הרמב"ן פ' הוהב ס' טז שדוקא בעומדת להכיר הוי ריבית קצוצה אבל אם אינו עומד להשכיר אינו אלא ריבית דרבנן ובשו"ע קסו שם פסק ברא"ש ועיין בש"ך שם ס"ק ו' שכדעת הרמב"ם ס"ל כמה ראשונים ולכך הוי ספיקא דדינא והמוציא מחבירו עליו הראיה לענין לצאת בדיינים וכשם שנחלקו בקרקע כך יהיה בכלי שאם עומד להשכיר הוי ריבית קצוצה ואי לאו לרמב"ם הוי ריבית קצוצה ולדעת הרא"ש אינו אלא אבק ריבית מדרבנן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

יש רבית שהוא למטה ממנו והוא אסור מדרבנן, שחכמים עשו משמרת לשל תורה ואסרו ריבית אפילו שאינה קצוצה וקראוהו זכרונם לברכה [שם] אבק רבית, ואינה יוצאה בדיינין, ואסרום חכמים משום גזירה שלא יבוא האדם לידי רבית דאורייתא. ולכך אסרו כל למלוה ליקח מהלוה כל מה שמוסיף לו משום המתנת מעותיו כל זמן שמעותיו ביד הלווה אפילו שלא ע"י קציצה (חינוך שם)

וכמו כן אסרו ריבית הבאה ע"י מקח וממכר או שכירות ואם הרחיב לו את זמן הפרעון על השכירות או המקח תמורת ריבית י"א²⁰ שאינה ריבית קצוצה וי"א²¹ שהי ריבית קצוצה וכ"כ רוב הפוסקים

לפיכך המלוה מעות לחבירו²² אף על פי שהלווה סתם ולא התנה עמו כלום, לא ידור בחצרו חנם, ולא ישכור ממנו בפחות, ולא יעשה מלאכה בעבדו אפילו אם הוא הולך בטל²³, שבשביל מעותיו הבטלות אצלו הוא עושה ודומה לריבית.

ואפילו בחצר שאינה עומדת להשכרה, והמלוה אינו מחפש לשכור אלא שבא לדור בו חנם אחר שהלווהו, אסור וצריך ליתן לו שכר.

ואם עבר ודר בו, כיון שהחצר אינה עומדת להשכרה אין צריך לשלם לו שכר אפילו לצאת ידי שמים, ואפילו אם הוא מחפש לשכור, שזה נהנה וזה לא חסר הוא, ואין כאן נשך אף על גב דאיכא תרביית שחרי נהנה, אפילו הכי אין צריך להחזיר.

ויש אומרים²⁴ שנחשב כאבק ריבית וצריך להחזיר אם בא לצאת ידי שמים, ואפילו אם החצר אינה מיועדת להשכרה והוא אינו מחפש לשכור.

²⁰ חו"י סי' קצ ובנקודה"כ על הט"ז סי' קעו ס"ק ח מסתפק בזה

²¹ ט"ז סי' קעה ס"ק ח שו"ע הרב שם סעי' יד חו"ד ביאורים סי' קסו ס"ק ד פ"ת סי' קסא ס"ק א

²² יו"ד קסו א

²³ אע"ג אי לא הלוה לו היה מותר דניחא למריה דההוא עבד שלא ילמוד דרך הבטלה כנוצר וכדאיתא בח"מ סימן שס"ג מ"מ הכא דהלווה מחזי כרבית. ט"ז שם א

²⁴ דעת הרמב"ם בשו"ע שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ובחצר העומדת להשכרה הרי זה אבק ריבית לכולי עלמא, שהרי חסרו ממון בדירתו שם, וצריך להעלות לו שכר²⁵.

ודוקא דברים אלו שהן דברים של פרהסיא אסור אבל להשאילו כליו או בהמתו וכה"ג מותר אם היה משאילו בלאו הכי כיון שעושה אותו מדעת הלואה²⁶ ודוקא דוקא בסתם אבל אם אמר הלויני וקח סוסי או כליי אסור²⁷. וי"א²⁸ שבמקום שידוע שקודם ההלואה היו אוהבים זה את זה כל כך שהיו משאילים חצר זה לזה אם היו צריכים, מותר להשאיל גם לאחר הלואה ואינו אסור רק בסתם בני אדם, וכן בעבדו²⁹ ושפחתו דדרך הוא להשאיל עבדו ושפחתו בין אוהבים לעשות מלאכתו בפרט בשבתות להדליק נרו ואשו אף על פי שלא הלואה.

מי שלוח מחבירו אינו רשאי לכבדו במצוה כגון לקרותו לס"ת או לקנות לו גלילה אף על פי שהוא יודע בעצמו שבלאו הלואה גם היה עושה כן אפ"ה מאחר שאוושא מלתא דומא לבית ועבד דאסור אם לא שידוע לכל שלא מחמת הלואה קא עביד³⁰.

ואם אמר לו מתחילה הלויני ודר בחצירי, בחצר ששעומדת להשכרה הוי ריבית קצוצה ויוצאה בדיינים, ובחצר שאינה עומדת להשכרה הוי אבק ריבית ואינה יוצאה בדיינים. ודוקא שאמר לו בזה הלשון, שזה הלשון אפשר לחלקו ולפרש שאמר שני דברים שאינם בהכרח קשורים, במטו מינך הלויני מעות, ועוד אני אומר לך דור בחצירי חנם אם תרצה ואף על פי שלא תלויני, ולכך מקילינן ביה בחצר שאינה עומדת להשכרה לומר שאינו אלא אבק ריבית.

אבל אם אמר לו בפירוש הלווני ודור בחצירי בשכר הלואתך, אפילו בחצר שאינה עומדת להשכרה הרי זו ריבית קצוצה ויוצא בדיינים, שהואיל ואמר לו בשכר הלואתך הרי עכשיו הפך את החצר לחצר העומדת להשכרה והשכירו לו עכשיו, אף על גב שמעולם לא היה דרכו להשכירו, עכשיו השכירו.

²⁵ וכתב ב"י בשם תלמידי הרשב"א שאע"ג שאבק רבית אינה יוצאה בדיינים מטעם רבית מ"מ חייב להעלות לו שכר דכיון דקיימא לאגרא אפילו בסתמא חייב להעלות לו שכר דחסריה ממונא ומשום דאית ביה איסורא לא הורע כחו ואפילו ידע בעל החצר שדר בה ושתק לא משמע שיהא דעתו שידור בה בחנם וכן אם א"ל כשהלואה דור בחצירי צריך להעלות לו שכר ומיהו אם אחר שהלואה א"ל דור בחצירי חנם ולא הזכיר לו בשכר הלואתו בכי הא ודאי אף על גב דקיימא לאגרא לא הוי אלא א"ר כיון שלא קצץ עמו ואם דר פטור מלהעלות לו שכר עכ"ל. ש"ך שם ה' ועיי"ש שהאריך

²⁶ ש"ך שם א

²⁷ כנה"ג הגה' הטור א

²⁸ ש"ך שם מ"מ ברא"ש וכ"ב המרדכי ושאר פוסקים ומדברי מהרש"ל פ' הגוזל עצים סי' ט' נראה דלא שרי בכה"ג אלא דברים שאינן של פרהסיא כגון השאלת בהמה וכלים ע"ש

²⁹ בשלחן גבוה ס"ק ב

³⁰ מהרש"ל שם סי' י"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ד. התוקף ספינתו של חברו ועשה בה מלאכה אמר רב רצה שברה נוטל רצה פחתה נוטל ... דעבידא לאגרא הא דלא עבידא לאגרא ... דנחית ליה אדעתא דגזלנותא

המשתמש בחפץ חברו, אם נתכוין לגזול החפץ, הרי קנה אותו מדין גזילה, ואם נפחת מדמיו משלם הפחת³¹, ואם לא נפחת מחזירו כמו שהוא, ומעיקר הדין³² אינו משלם שכר השימוש³³, אפילו ביטל השתמשות בעלים³⁴, ואפילו עומד להשכירו³⁵, ומ"מ אם הוחזק אדם זה לגזול או לעשות מעשים כאלה, ב"ד קונסין אותו ומחייבין אותו לשלם שכר השימוש או מה שנהנה בחפץ חברו.

אף אם לא נתכוין לגזול החפץ³⁶, אלא להשתמש בו ולהחזירו, ה"ז שואל שלא מדעת ונקרא גולן, ואם נתכוין להשתמש בו שלא ע"ד לשלם שכר,

³¹ שהרי גולן חייב באונסין ומשלם כשעת הגזילה

³² שו"ע ונו"כ שסג ג

³³ וזה בכלל כל הגולנים משלמין כשעת הגזילה, ולכאורה נראה שיש בזה גם משום תקנת השבים

³⁴ סמ"ע שם סק"ז ומ"ש הסמ"ע כיון שלא הפסידה, אין כונתו שאם הפסידה חייב לשלם שכר שמוש או ביטול מלאכתו, אלא לענין שמחזירו בעין ואינו משלם כלום. אלא שבסק"ח (בתירוצ' שני) מצדד לומר שאם פחתה משויה (ומשמע אפילו פחת החזור) צריך לשלם גם שכר שימוש, דומיא דשחרוריתא דאשיתא, וסיים שזה דוחק, ולכאורה בסעיף ה' גבי ספינה מבואר להדיא שאם ירד ע"ד גול אינו משלם רק הפחת, וגם בנה"מ סק"ד תמה על הסמ"ע, וכן הקשה בדברי משפט ובאור שמח דהא גולן אינו משלם אלא כשעת גזילה, ובתירוצ' ראשון כתב שאם הכחישה כחש החזור אומר לו הש"ל, וכתב החזו"א שאם נמלה ע"ד להחזיר אפשר שצריך לשלם גם כחש החזור.

³⁵ ש"ך שם סק"ח עפ"י דברי הרמ"א סימן שעא סעיף ב', ועי' קצה"ח סימן שי סק"א, דברי חיים דיני גניבה סימן כז.

³⁶ שו"ע ונו"כ שם וסעי' ה' ושסו ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

פטור מן השכר, אפילו בחפץ העומד להשכיר³⁷, וי"א³⁸ שאם השכירו לאחר, והחפץ עומד להשכיר, חייב להחזיר השכר לבעלים.

השתמש בחפץ חבירו שלא מדעתו³⁹ ע"ד לשלם שכר⁴⁰, אם אין החפץ עומד להשכיר דינו כגזול⁴¹, ומשלם פחת⁴² וגם חייב באונסין⁴³.

ואם החפץ עומד להשכיר⁴⁴, הברירה ביד הבעלים, אם רוצה נוטל שכרו כדין שוכר, ואז אינו יכול לתבוע גם הפחת⁴⁵, ואם רוצה נוטל הפחת ולא השכר⁴⁶.

³⁷ שו"ע שסג סעיף ה, וכ"כ הב"ח, דכיון שנקרא גזול הרי דינו כגזול ממש שאינו משלם אלא כשעת הגזילה, וכמו שנתבאר לעיל בנתכונן לגזול, וכ"כ בחזו"א ב"ק סימן כ סק"ד, וכתב בפלפולא חריפתא בפ' כיצד (אות ג) דלא שייך כאן הטעם שכתב הרא"ש גבי דר בבית חבירו שחייב מפני שאכל חסרונו של חבירו, דשאני בית שאינו נגזל וברשות בעלים קיימא וחסרון הוא, משא"כ מטלטלין דכשגזלו, אף על פי שלא נתכונן לגזול, עומד ברשותו וכאילו נקנה לו, ואינו משלם אלא כשעת הגזילה, ומ"מ אם היה פחת, אפילו נפחת מאליו, חייב כיון שחייב באונסין, וכמו שנתבאר לעיל בגזול ממש.

³⁸ רמ"א שם ג כיון דקיימא לאגרא, השוכר מן הגזול צריך ליתן השכירות לבעלים, שעדיין לא קנאה הגזול אלא להתחייב באונסיה, נמצא כשנוטל הגזול השכר מן השוכר, ממון הגזול הוא (עי' בסף הקדשים סימן שסב, וצ"ע), וצריך להחזירו לו, ע"כ,

³⁹ באחרונים השוו דברי הרמ"א בסימן שח סעיף ז דאיירי שלא בידיעת בעה"ב, לדברי המחבר בסימן שסג סעיף ה דאיירי בתוקף דמשמע בעל כרחו של בעה"ב, ומשמע שאין נ"מ לדינא בזה

⁴⁰ כתב הי"ש בפ' הגזול בתרא סימן י דלאו דוקא נחית לאגרא, אלא כל דלא נחית אדעתא דגזולנותא נקרא אדעתא דאגרא, דסבר בדעתו שאם יפסוק לו הדיין ישלם

⁴¹ רמ"א סימן שח סעיף ז ושו"ע סימן שסג סעיף ה, כדין שואל שלא מדעת, וגם שוכר שלא מדעת גזול הוי, ומשמע שאין מחשבתו לשלם שכירות גורם להתחייב, שדינו כגזול שאינו משלם שכר בכל אופן

⁴² החזו"א ב"ק סימן כ סק"ה מצדד לומר שאינו משלם אלא פחת שנעשה על ידו מדין אדם המזיק, אבל פחת הבא מאליו, אפילו ע"י פשיעה פטור

⁴³ שו"ע ונו"כ שם ה

⁴⁴ עיין פתחי חושן חלק ה פרק ז הערה יט אי חשיב בזה כגזול

⁴⁵ סמ"ע שם ס"ק יב, שהרי שוכר פטור בפחת מחמת מלאכה, ומשמע מדבריו שפחת שאינו מחמת מלאכה חייב אפילו באונס, וכ"כ בתרומת הכרי.

⁴⁶ היינו פחת מחמת מלאכה, אבל לא באונסין, כ"כ בקצה"ח ונה"מ סימן שח, והט"ז בסימן שסג כתב בהא דרצה פחתה נוטל וכו' שהברירה ביד הבעלים ליקח ממנו כדין גזול, דהיינו הפחת, או ליקח השכר כפי שנתרצה לשלם, ומשמע שאם רוצה הבעלים יכול לחייבו כגזול, וא"כ למה לא יוכל לחייבו באונסין כגזול, ואפשר דכיון שעומד להשכיר ודאי ניחא ליה לבעלים, ומעיקר הדין שוכר הוא, וע"כ פטור מאונסין, אלא שלגבי פחת מחמת מלאכה לא פטרו אלא מדעת בעלים ממש, וכן בתרומת הכרי שמפרש כן דברי השו"ע במ"ש רצה פחתה נוטל וכו', ובחזו"א ב"ק סימן כ סק"ד כתב בפשיטות שדינו כגזול וחייב באונסין, אבל אין לו דין גזול לקנות בשנוי, ואפשר דאיירי בתוקף בע"כ, אבל בשלא מדעתו מודה שאין דינו כגזול.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ה. גזל מטבע ... פסלתו מלכות נמי היינו נסדק ... נפסל

שפסלתו מדינה זו ויוצאה במדינה אחרת

כבר התבאר לעיל דף צו: שאם גזל מטבע ונסדק או בימינו מטבע שנפסל או שטרות כסף שנפסלו⁴⁷, הרי זה נכפחת שווי הגזילה⁴⁸, ושוה פחות מבשעת הגזילה, בין שפחתו בידים ובין נפחת מאליו, אם הוא פחת הניכר, משלם כפי שוויה בשעת הגזילה. ובהיזק ניכר אין נ"מ בין אם החפץ בעין או לא, ואפילו נפחת מאליו באונס, שהרי גזלן חייב באונסין.

נפחת בפחת שאינו ניכר, והוא בעין⁴⁹, כגון מטבע שנפסלה במדינה זו ויוצא במדינה אחרת⁵⁰, מחזיר הגזילה כמות שהיא ואומר לו הרי שלך לפניך, ואינו צריך להשלים הפחת⁵¹.

⁴⁷ פתחי חושן חלק ה פרק ה הערה כה

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שנד ג שסב יא

⁴⁹ אם החפץ בעין אלא שנשתנה, שוב אינו נפטר בהש"ל, דאינו כעין שגזל, וכ"כ בשו"ת אחיעזר ח"ג סימן פב, ועוד כתב דכיון שנשתנה קונה למפרע משעת גזילה להתחייב באונסין, עיין שם שהאריך בזה

⁵⁰ כתב רש"י שיכול לומר לו לך והוציאה שם, וכתב בערוה"ש דאע"פ שיש לו הוצאות להוליכה לשם, מ"מ אינו אלא היוזק שאינו ניכר.

⁵¹ כתב בערוה"ש בשם ש"ג פ' הגזול דמה שגזלן נפטר בהש"ל בהיזק שאינו ניכר הוא משום תקנת השבים, או משום דגזילה לא שכיחא ולא קנס, וצ"ע שהרי בניזקין קיי"ל דהיזק שא"נ לאו שמה היוזק מדאורייתא, והתם לא שייך תקנת השבים, ולכאורה עיקר הטעם הוא משום שהוא בכלל כעין שגזל, אלא כונת הש"ג להסביר למה לא גזרו בגזלן כשם שגזרו בניזקין. במשל"מ פ"ג מה' גזילה ה"ד הוכיח לשיטת רש"י שלא אמרו שגזלן נפטר בהש"ל אלא בדאיכא תרתי לטיבותא, שהוא א"נ וגם נעשה ממילא, אבל אם הוא היוזק ניכר אף שנעשה ממילא, או שעשה בידים אף שהוא אינו ניכר חייב, דלא גרע ממטמא ומדמע שחייב אף שהוא א"נ, ומחדש עוד מסברא דאע"ג דבמטמא ומדמע אינו חייב אלא במזיד, ובשוגג פטור אף על פי שעשאו בידים, היינו דוקא כשלא בא לידו בתורת שמירה או בתורת גזילה, אלא הלך ושימא טהרות חבירו, אבל בגזלן ושומר אף בשוגג חייב, משום דבעי למיעבד השבה מעליא, וכיון שהזיקו בידים לא מצי מימר הש"ל, עיין שם, ובשער המלך חולק וסובר שאף כשעשה הגזלן אומר הש"ל. ועי' שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סימן קד אות ה. בדברי חיים דיני נזקי ממון סימן יב (מבן המחבר, וחזר וכ"כ באמרי בינה דיני דיינים סימן לב) מצדד לומר דאף שגזלן נפטר בהיזק שא"נ בהש"ל, לא עדיף ממזיק היוזק שא"נ לרבנן שחייב עכ"פ מדיני שמים, ובשד"ח כללים מערכת הה' כלל צד כתב בשם עמודי אור שגזלן עכו"ם אינו נפטר בהש"ל. בפת"ש סוף סק"א ציין למ"ש בנחלת צבי סימן שסו שאם כפר ונשבע שנתחייב בהשבה מעליא, שדעת הרא"ש שאינו נפטר בהש"ל, אבל היש"ש סובר שגם בנשבע נפטר, ועי' משל"מ פ"ג מה' גזילה הלכה ה שהאריך בזה, ועי' נחלת צבי שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אבל אם אינו בעין, ואפילו אח"כ נאבד באונס, אף על פי שאילו היה בעין היה נפטר בהשבה כמו שהוא, עתה אינו יוצא בהשבת דמים אלא כשווי בשעת גזילה⁵², וכן אם הוזל ואינו בעין משלם כשעת הגזילה⁵³,

בימינו מטבע שנפסל⁵⁴ נחשב כהיזק ניכר ואינו יכול לומר הרי שלך לפניך⁵⁵.

דף צז:

ו. המלוה את חברו על המטבע ונפסלה המטבע ... יכול לומר לו לך הוציאו במישן ... דאית ליה אורחא למיזל למישן אבל לית ליה אורחא לא

המלוה לחברו על המטבע⁵⁶, פירוש שמכר לו סחורה או הלואה מעות והתנה עמו שיתן לו מטבע לזמן פלוני, ובנתיים נפסל המטבע, מטבע שנפסל אינה נקרא מטבע וצריך ליתן לו מטבע היוצא בזמן הפרעון.

במה דברים אמורים כשהמטבע הישנה נפסלה מכל וכל, שאינה יוצא בשום מקום אז צריך ליתן לו מן המטבע החדשה, אבל אם נפסל כאן ויכול להוציאה במדינה אחרת, אם יש לו למלוה דרך למקום שיוצא שם המטבע

⁵² שו"ע ונו"כ שסג ב

⁵³ וכתב במחנ"א ה' נזקי ממון סימן א שאפילו רוצה להחזיר חפץ כזה שגזל, אינו יכול לפטור עצמו בכך משום שאין זה כעין שגזל, ועי' שו"ת בית אפרים חו"מ סימן ד, ובסימן ה כתב שאם היה שוה זוז ובשעת שבירה ד' זוז והוזל שוב בשעת תשלומין, יכול לשלם כשער הוזל, משום שעיקר חיוב דשעת שבירה הוא מדין מזיק (עיי' לעיל הערה ב), והרי במזיק סובר המחנ"א שיכול לפטור עצמו בחפץ כזה, כמ"ש בה' נזקי ממון שם

⁵⁴ הגזל שיק ועבר זמנו באופן שאינו יכול לגבות בו, הרי זה היזק ניכר, שהרי התאריך שבו ניכר. אלא שמסברא נראה דדמיא לשטרות, שאם אינם נגזלים נפטר בהש"ל אפילו בהיזק ניכר. שם הערה לב

⁵⁵ במנח"פ כתב שלא אמרו במטבע דהוי היזק שאינו ניכר אלא במטבע מתכת שגם בלי הצורה שוה כסף, ובשנפסל הוי כנסכא עכ"פ, אבל בבאנך נאמין (שטרי כסף) שאין גופן ממון אלא שם"ח על המדינה, כל שנפסלו קצת אינו נפטר בהש"ל, וכן במזיק דהיינו שפיתח הצורה לא דמי לשף מטבע, והוכיח כן מהא דמוחל שם"ח שחייב מדד"ג אף על פי שהיזק שאינו ניכר הוא, וע"כ כל שאינו שוה אלא מחמת השעבוד, כשנתבטל השעבוד הוי היזק ניכר, וה"נ בשטרי כסף, עיי' שם, ומסתבר שמטבעות שבזמננו דינם כשטרי כסף, שכמעט שאין להם ערך עצמי, כי אם מחמת הצורה. פתחי חושן חלק ה פרק ה הערה כה

⁵⁶ שו"ע ונו"כ עד ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הנפסל, וכל שכן כשסוחריו אותה מדינה מצויים כאן⁵⁷, צריך לקבל אותה המטבע שנפסל, שאומר לו לך והוציא אותה שם במקום פלוני.

ואם אין לו דרך לשם, או שיש לו דרך לשם והמלכיות מקפידות שמחפשים⁵⁸ על כל מי שיש לו מטבע הנפסל ומוליך אותה⁵⁹, צריך ליתן לו ממטבע היוצא באותה שעה, וכן הדין בכתובה.

וכל זה כשהתנה⁶⁰ עמו ליתן לו מעות, אבל אם הלוחו סתם ולא התנה כלום, נותן מטבע שהלוחו בכל ענין⁶¹ אפילו אינו יוצא בשום מקום, ואם התנה ליתן לו מעות היוצאין בהוצאה, חייב ליתן לו מעות היוצא בכל ענין⁶², ואם תיקן המלך כיצד ישלמו החייבים, דינא דמלכותא דינא וכפי מה שתקן ישר, ויש חולקין.

אם נתייקר המטבע מחמת עצמה ולא הוסיפו במשקלו, לכו"ע מותר ליתן ולית ביה משום איסור רבית, אבל אם הוסיפו במשקלו, אם לא הוסיפו רק חומש, ג"כ לית ביה משום רבית, ואם הוסיפו יותר, יש בו חשש רבית⁶³.

אם רק פחתו המלך מכמות שהוא⁶⁴, כגון שהיה הדינר זהב כ"ה דינרים והעמידו על עשרים, ודאי דאינו משלם רק המטבע שהלוח לו, דהא עדיין שם מטבע עליו רק שהוזל, כמו סאה בסאה והוזל שאינו נותן לו רק סאה שהלוחו אף שהוזל

ז. אין מחללין על המעות שאינם יוצאות ... כשמלכיות מקפידות זו על זו

⁵⁷ כ"כ הסמ"ג לאוין קצ"ג ושאר פוסקים, וכ"כ מהרש"ל פ"ט דב"ק סי' י"ג. ש"ך שם כא

⁵⁸ אף דמלכיות מקפידות, רק אין מחפשיין, הרי יכול להוציא.

⁵⁹ ואפילו ערב לו מכל היזקות, איצ לקבל ממנו, כי מי יודע עד היכן מגיעה חמת המלך. ש"ך שם כג מהמרש"ל

⁶⁰ רמ"א שם

⁶¹ תוס' כתבו הטעם, דנפסל היינו כהוול, ובמיעיקרא שוה ארבע והוול להיות שוה זו משלם לו בהלואה שוה זו אפילו היכא דאינו בעין, וה"ה בנפסל. סמ"ע שם יז

⁶² אם המעות שהלוח הן בעין, יש בו פלוגתא (המ"מ) [הג"מ] פ"ד ממלוה [אות מ'] ס"ל דצריך לשלם מעות היוצא, והמרדכי פרק הגוול [ב"ק סי' ק"י] ס"ל דאומר לו הרי שלך לפניך. סמ"ע שם יט ופסק הב"ח [סעיף ט'] דהוי ספיקא דדינא והמע"ה, ע"ש. ודעת התוס' פרק הגוול [ב"ק] דף צ"ז ריש ע"ב נראה דאין חילוק [ועיין במהרש"ל שם סי' י"ג], ובכל ענין נותן לו מטבע היוצא באותה שעה. וכן משמע מהפוסקים שלא חילקו בכך, וכ"כ בסמ"ג לאוין קצ"ג דף ס"ב ע"ד, ושכן פסק רש"י בתשובה ע"ש, וכן נראה עיקר. ש"ך שם כד

⁶³ אורים שם לד

⁶⁴ נתיח"מ שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מי שהיה⁶⁵ עומד⁶⁶ בטבריא⁶⁷ ויש לו מעות בבליות בבבל אינו מחלל עליהם, כיון שבמקום שהוא עומד שם אין שם מטבע הוי כמטבע שאינו יוצא, אבל אם הוא הי' ג"כ בבבל יכול לחלל עליהן אף שאין המטבע יוצא בירושלים יכול לקנות בה בהמה ולהעלותה לירושלים וכן אם המטבע בא"י אף שהיא מטבע בבל כיון שהמחלל ג"כ בבבל מחלל עליה⁶⁸.

היו לו מעות ממטבע טבריא בבבל מחלל עליהם וכן כל כיוצא בזה. והוא עומד בטבריא כיון שבמקום שהוא עומד דהיינו בטבריא הוא מטבע היוצא אף על גב דעתה נמצא המטבע בבבל מחלל עליה דתלוי העיקר שיהא המטבע יוצא במקום עמידת האדם המחלל.

וי"א⁶⁹ וכן דעת רוב הראשונים⁷⁰ שאם עומד בטבריא ויש לו מעות בבל בבבל מחלל עליהן, והפירות אין ג"כ היכן הם נמצאין כל שהן חוץ לירושלים, וכ"ש אם עומד בבבל שהרי יכול לקנות בהמה ולהעלותה⁷¹ אבל אם הי' לו מטבע טבריא בבבל אינו מחלל עליהן בין עומד בבבל בין עומד בא"י כיון שבמקום שנמצא המטבע אינו יוצא.

ודוקא במקום שהמלכיות מקפידות שלא יוצאו המטבע ומחפשים אחר כל מי שמוציא, אבל אם אין מקפידות או אפי' מקפידות אבל אין מחפשים ואפשר להוציאו ע"י הדחק מחללין.

וכן מי שיש לו מטבע במדינה אחרת שאין יוצא לא כאן ולא באותה מדינה רק במדינה שלישית אם יש לו דרך לאותה מדינה ואין מחפשין מחללין, וכן מטבע שנפסל בין

⁶⁵ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ד הלכה יד

⁶⁶ למרות שהפירות אינם באותו מקום של המעות מותר לחלל מע"ש בעיר זו אף שהפירות של מעשר בעיר אחרת כל ששיירות מצויות שהולכות מזו לזו. חזו"א מעשרות סי' ז' סקכ"ג

⁶⁷ וה"ה בשאר ערי א"י וכונת רבנו רק לאפוקי ירושלים שבזמן הבית כשהי' השלטון תח"י ישראל היו כל המטבעות יוצאות בירושלים מפני השקלים. כמבואר להלן

⁶⁸ כסף משנה ור"י קורקוס ומרכה"מ ומש"כ רדב"ז צ"ע:

⁶⁹ הראב"ד כאן

⁷⁰ ורש"י ותוס' בב"ק צ"ז ב' וכן המאירי שם השיג על רבנו וכ"נ דעת הרמ"ה בשטמ"ק שם וברשב"א ותוס' רבנו פרץ שם וכ"ד הגר"א בשנו"א מע"ש פ"א מ"ב, ועיין חזו"א מעשרות סי' ז' סקכ"ג וכתב שגם בדברי רבנו צריך להגי' כך ולגרוס להיפך ע"ש ועי' בכ"מ ורדב"ז ור"י קורקוס ומרכה"מ שטרחו לתרץ דעת רבנו כפי הכתוב אצלנו ועי' בעה"ש

⁷¹ ואף על גב דאסור לעשות כן לכתחלה כיון שאם עבר ועשאה מחולל מקרי מעות היוצאות וי"א שבשעת הדחק כזה מותר לעשות כן לכתחלה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שפסלתו מלכות ובין שפסלוהו בני המדינה ויוצא במדינה אחרת אם המלכיות אינן מקפידות או שמקפידות ואין מחפשין ויש לו דרך לשם מחללין עליה⁷².

ח. המלוה את חברו על המטבע והוסיפו עליו ... נותן לו מטבע היוצא באותה שעה ... זיילין פירי ... חזינן אי מחמת טיבעא זיל מנכינן ליה

המלוה⁷³ את חברו⁷⁴ סכום מטבע בענין שחייב ליתן לו המטבע היוצא ונפסל⁷⁵ ועשה מטבע חדש והוסיפו על משקלו עד שהוא יותר גדול וכבר מן הראשון, אם הוזלו הפירות מחמת התוספת⁷⁶ מנכה לו שיעור התוספת, ואפילו הוסיפו עליו כל שהוא.

ואם לא הוזלו מחמת התוספת, אינו מנכה לו אלא נותן לו ממטבע היוצא באותה שעה. שאם הלוח לו חמשה מן הישן משלם חמשה מן החדש, אף על פי שהיא שוה יותר אם מתיכים את המטבע.

במה דברים אמורים, כשהוסיפו עליו עד חמישיתו, כגון שהיה משקלו ד' ועשאוהו ה'⁷⁷. אבל אם הוסיפו עליו יותר על חמישיתו⁷⁸, מנכה לו כל התוספת, יופרע לו ממטבע החדש כפי משקל מטבע הראשון, שהרי יש בו תוספת כסף, אעפ"י שלא הוזלו הפירות.

⁷² וכן פסק בחזו"א מעשרות סי' ז' סקב"ג

⁷³ שו"ע ונו"ב יו"ק קסה

⁷⁴ עיין דרכ"ת א שם שגם במקד וממכר שייך הלכה זו דלא בשו"ת לחם רב

⁷⁵ ש"ך שם א

⁷⁶ שנותנין יותר פירות במטבע החדש ממה שהיו נותנין בישן, מחמת שהכל יודעין שהוא כבד יותר מן הראשון,

⁷⁷ משום דקים להו לחכמים שאם מתיבין אותו לנסכא לעשות ממנו תכשיט יפחות אותו החומש על ידי ההתכה ושכר הצורף, והרי אין כאן שבה ריבית לא במטבע שהרי לא הוזלו הפירות בשביל התוספת, ולא בנסכא שהרי יחסר בהתכה ובשכר הצורף.

⁷⁸ הרי יש כאן תוספת כסף בהתכה ויש בו ריבית ואסור. לפיכך כשיפרע לו, אם הוזלו הפירות מנכה לו כל מה שהוזלו הפירות, ואם לא הוזלו הפירות אין לו תוספת בפירות כשיציאנה בהוצאה אלא תוספת כסף כשיתכסם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

וה"ה למלוה על המטבע ופחתו ממנו. שאם לא הוזלו הפירות בשביל החסרון⁷⁹, צריך להשלים למלוה לפי חשבון הראשון. ואם הוזלו הפירות מחמת המטבע החדשה⁸⁰, ולא הוסיפו עליה ואין כאן הפסד למלוה אלא בהתכה, נותן לו מטבע החדשה ואם פחתו יותר מחומש צריך לשלם ממטבע החדש כפי משקל מטבע הראשון.

ואם גזר המלך שכל מי שיפרע לא יפרע אלא ממטבע החדש, הולכין אחר גזירת המלך בין פחתו בין הוסיפו, ואין כאן לא גזל בפחתו ולא ריבית בהוסיפו, הואיל וגזירת המלך הוא ועל כרחו יתננה הלואה ויקבלנו המלוה, דדינא דמלכותא דינא.

אם לא פסלוהו לגמרי⁸¹ ורק פחתו המלך מכמות שהיתה כגון שהיה הדינר זהב כ"ה דינרים והעמידו המלך על עשרים ודאי דאין משלם לו רק המטבע שהלואה לו דהא עדיין שם מטבע עליו רק שהוזל כמו סאה בסאה והוזל שאינו נותן לו רק סאה שהלואה אף שהוזל וכן אם הוקר המטבע ע"י שהעלהו המלך להמטבע מחויב לשלם לו המטבע שהלואה אף שהוקר מחמת שהעלהו המלך דאין במטבע משום הלואה סאה בסאה דהא לזין על שער שבשוק ואין לך יצא השער גדול משער של המטבע קודם שהעלהו המלך.

מותר לתת לחלפן⁸² מטבע שאינה של אותה מדינה והחלפן מחייב עצמו ליתן לו במטבע של אותה מדינה שעודפת סך מה, מטעם שאין זה רבית רק מוסיף בשביל טרחתו והוצאה ואחריות הדרך ומכ"ש כשמשלם מטבע של מדינה אחרת דוזה הוי בסחורה

⁷⁹ שאין נותנין כל כך הרבה פירות בעד המטבע החדש כמו שהיו נותנין בעד הישן,

⁸⁰ שנותנין כל כך הרבה פירות בחדש כמו שהיו נותנין בישן

⁸¹ בשו"ת להם רב סי' י' ובחוש"ד בביאורים ס"ק א'

⁸² ביד אפרים לחלפן סי' ק"ע סעי' ב' וכ"כ בשו"ת מים רבים סי' ל"ח ועי' בס' בת עיני תשו' מהגאון מהר"ח כהן ראפפורט שבחלפן שהוא דרך מקח וממכר שאין המטבע רק כפרי ומחייב עצמו לשלם במקום אחר ג"כ במטבע שאינה של מדינה אין זה רק כחלופין בסחורה ודרך מקח וממכר שהרי אין להם שער ידיעה ועולים ויורדים ושרי לב"ע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

